

דבר תורה לפרשת ויצא

מבוסס על "מעט מן העור" של הרב חנן פורת זצ"ל

בפרשת וירא, אנחנו קוראים. **"ביום השלישי וישא אברהם את עינו וירא את המקום מרחוק."** (בראשית כב, ד). דברנו אז, על המראה של "ענן קשור על ההר" (רש"י שם), והסברנו אז, שזה מסמן את החיבור בין השמיים – הרוחניות, לארץ – החומר.

בפרשה שלנו, פוגשים את אותו המקום (ירושלים, התורה משתמשת באותן המילים - המקום): **"ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וישכב במקום ההוא"** (בראשית כח, יא). במקום הזה יעקב עושה שני דברים: מתפלל (פגיעה היא אחת מלשונות התפילה) וחולם – מתנבא. שני הדברים האלה, הם שני צדדים של ההתקשרות האלוקית: התפילה זה האדם שפונה להקב"ה והנבואה זה הקב"ה שפונה לאדם.

זה דווקא במקום הזה שיעקב חולם: **"ויחלום והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו"** (שם שם, יב). בחלום הזה, בזכות הסולם אנחנו מוצאים את אותו העניין של החיבור בין השמיים לארץ. ננסה להבין יותר לעומק את משמעות החיבור הזה.

הרמב"ם כותב בתחילת מורה נבוכים שיש שני סוגי משלים במקרא: סוג אחד בו לכל מילה יש עניין מסוים, ומשלים שיש למשל עניין כללי אבל לא כל מילה נושאת עניין בפני עצמה. הדוגמא שמביא הרמב"ם של משל בו לכל מילה יש עניין זה החלום של יעקב: "סולם" – מורה על עניין מסוים, "מוצב ארצה" – מורה על עניין שני, "וראשו מגיע השמימה" – עניין שלישי, "והנה מלאכי אלוקים" – עניין רביעי, "עולים" – עניין חמישי, "יורדים" עניין שישי ו"הנה ה' ניצב עליו" עניין שביעי. לכן, עלינו להתמקד בכל מילה כדי לא לפספס את תוכן החלום של יעקב.

הקשר בין השמיים לארץ אינו מובן מאליו: "כי האמנם ישב אלוקים על הארץ?" שואל שלמה לפני בניית בית המקדש. מה הקשר בין האלוקות לחומר? לדוגמא, אצל הנוצרים ככל שבן אדם מתעלה בדת הוא צריך להתנזר מכל הנאה חומרית. יש אפילו כאלה שנודרים הנאה מן האור! ביהדות לא כך הדברים: ישנו קשר בין הארץ לשמיים: "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה": זה המתפלל בכל שיעור קומתו, אומר הראי"ה קוק. הסולם המקשר בין השמיים לארץ הוא האדם!

שלושה גדולי עולם כתבו על הפירוש הזה: **בעל התניא, בעל נפש החיים והשפת אמת. בעל התניא** מסביר שזאת התפילה שהאדם מתפלל שמקשרת בין הארץ לשמיים. ובזכותה המלאכים – האלוקות – עולים ויורדים באדם. **בנפש החיים** מוסבר ש"מוצב ארצה" זאת הנפש (החלק הנמוך ביותר של הנשמה), "וראשו מגיע השמימה" – הנשמה, ובין זה לזה, נמצאת הרוח. האדם מתעלה ומעלה איתו את כל החומר, ובזכות זה מוריד את האור האלוקי אל הארץ. **השפת אמת**, מסביר שכתוב "מוצב" ולא "ניצב", זה מראה על הפעולה האנושית. על האדם לתקן את העולם ולהטיבו. הגוף של האדם נמצא מתחת המלאכים, אבל שורש נשמתו למעלה מהם. ולכן האדם נקרא "מהלך", כל מטרת האדם היא לתקן את העולם, ולהראות את הצד האלוקי שבו.

מעניין לראות שלפני החלום, יעקב מכנה את המקום כ"**במקום ההוא**". ואחרי החלום כ"**במקום הזה**". "**ההוא**" מראה על השמיים, ו"**הזה**" מראה על הארץ. בזכות נבואתו, הוא

הבין את הקשר שבין זה לזה, הוא הבין את הקשר שבין ירושלים שלמעטה וירושלים שלמעלה, וחיבורן הוא ירושלים.

שבת שלום!